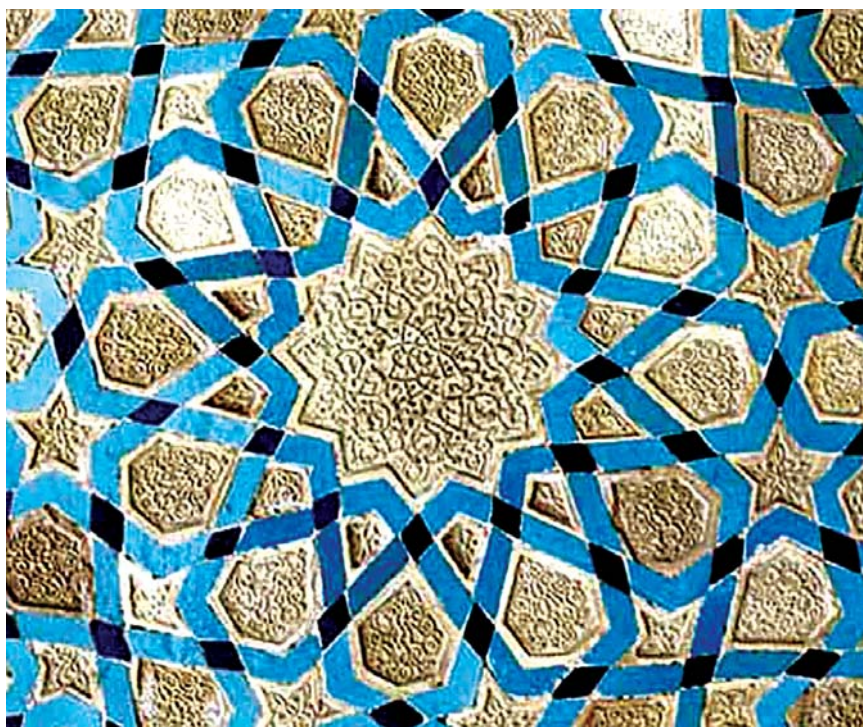

مطالعه تطبیقی نقوش نمادین شیعی
بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی با
مسجد جامع یزد

نقوش شمسه و ستاره‌های پنج پر،
گنبدخانه مسجد جامع یزد(تصویر
از حسین فراشی، ۱۳۹۳)

مطالعه تطبیقی نقوش نمادین شیعی بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی با مسجد جامع یزد

مهدی کاظم پور* مهدی محمدزاده***

تاریخ دریافت مقاله: ۹۵/۳/۱۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۶/۲/۲۰

چکیده

مسجد جامع یزد یکی از مساجد سبک آذری در ایران است که بکارگیری نقوش در قالب گچبری و کاشیکاری در آن درخور تفسیر است. بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی نیز که در سال ۷۵۳ ه.ق احداث و در دوران حکومت صفویه، واحدهای مختلفی به آن اضافه گردیده حاوی دهها اثر بدیع در مضامین رشته‌های مختلف هنری از قبیل: کاشی کاری معرق، مقرنس، گچ بری، کتیبه‌های نفیس، منبت کاری، نقره کاری، تذهیب و طلاکاری می‌باشد. محور اصلی این پژوهش، مطالعه تطبیقی نقوشی از این دو بنا متعلق به دوره صفویه است که جنبه نمادین آنها به نحوی در بردارنده تفکرات مذهب شیعه است. بر همین اساس ابتدا، نقوش نمادین شیعی موجود در این دو بنا شامل انواع مختلف شمسه و ستاره انتخاب و سپس به صورت تطبیقی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته‌اند. سؤالاتی که این پژوهش در پی پاسخ‌گویی به آنها است، عبارتند از: چه نوع نقوش تزئینی در بناهای اسلامی برگرفته از باورهای شیعی حاکم بر جامعه بوده است؟ آیا نقوش تزئینی نمادین شیعی این دو بنای مذکور با در نظر گرفتن فاصله مکانی این دو بنا از یکدیگر اشتراکاتی باهم دارند؟ براساس این مطالعه مشخص گردید که نقوش هندسی تزئینی (پنج ضلعی، شش ضلعی، هشت ضلعی، ده ضلعی و دوازده ضلعی) این دو بنا دارای مفاهیم نمادین مرتبط با باورهای شیعه بوده که نه تنها از لحاظ تکنیکی و فرم ظاهری شبیه به هم هستند بلکه از دیدگاه نمادین نیز دارای بار معنایی مشابهی می‌باشند.

واژگان کلیدی

مذهب تشیع، مسجد جامع یزد، بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی، نقوش نمادین، معماری اسلامی.

Email: m.kazempour@tabriziau.ac.ir

* استادیار دانشگاه هنر اسلامی تبریز، شهر تبریز، استان آذربایجان شرقی

Email: m.mohammadzadeh@tabriziau.ac.ir

** دانشیار دانشگاه هنر اسلامی تبریز، شهر تبریز، استان آذربایجان شرقی